

Δημήτριος Βλάχος
Σύμβουλος Φιλολόγων Ροδόπης

Επιμόρφωση στην Ιστορία Γ΄ Γυμνασίου
Ενότητα 48: Κατοχή Αντίσταση Απελευθέρωση

Ιστορία: αφήγηση για το παρελθόν

Παρελθόν: το όχι πια **τώρα**
Μέλλον: το όχι ακόμη **τώρα**

Βιωματική προσέγγιση του ιστορικού παρελθόντος

- Τα ερωτήματα για το παρελθόν αλλά και για το μέλλον εκκινούν από τις ανάγκες του *τώρα*. Ο ορίζοντας κατανόησης εντός του οποίου τίθενται τα ερωτήματα και αναπτύσσονται οι μέθοδοι διερεύνησής τους διαμορφώνεται από την ιστορική συγκυρία του χρονικού σημείου *τώρα*.

Τώρα

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΝΟΝΤΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ www.photoreportage.gr 23 10262884

Τράπεζα Τροφίμων – Ίδρυμα για την καταπολέμηση της πείνας

Παρά την αλματώδη ανάπτυξη που επιτεύχθηκε στη χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες, το πρόβλημα της πείνας δεν έχει ακόμη εξαληφθεί. Αντίθετα, το πρόβλημα είναι πολύ πιο οξύ από ότι θα νόμιζαν πολλοί και λόγω της οικονομικής ύφεσης γίνεται ολοένα και πιο έντονο:

«Δεν μπορούμε να κλείσουμε τα μάτια»....

Γιατί:

1 στους 5 Έλληνες ζει στα όρια της φτώχειας, δηλαδή 2,2 εκατομμύρια πολίτες!
Η Ελλάδα είναι η τέταρτη χώρα στην Ε.Ε. με το υψηλότερο ποσοστό ατόμων που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας.

Σήμερα ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι καταφεύγουν για βοήθεια καθημερινά σε συσσίτια

Προβλήματα υποσιτισμού σε μαθητές της Ξάνθης

Σε 354 ανέρχονται σύμφωνα με τους διευθυντές των σχολικών μονάδων της Ξάνθης οι μαθητές, οι οικογένειες των οποίων αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα.

Μάλιστα, για τις συγκεκριμένες οικογένειες αναλαμβάνονται δράσεις ώστε να τους χορηγείται δωρεάν πρόγευμα τις πρωινές ώρες που παρακολουθούν μαθήματα.

<http://www.newsbomb.gr/koinwnia/story/240906/provlima-ta-ypositismoy-se-mathites-tis-xanthis>

ΠΑΡΑΚΛΟΥΜΕ:

ΦΑΓΟΣΙΜΑ
ΚΑΙ

ΨΩΜΑΚΙ

ΚΡΕΜΑΣΤΕΤΑ
ΣΤΟ ΚΑΔΟ.

ΛΕΙΔΑ
95

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
ΕΝΟΤΗΤΑ

Τότε: Η πείνα στην Κατοχή 1941-1944

“Παιδιά της πείνας” (Βάλλιας
Σεμερτζίδης -1942)

“Η κατοχική πείνα στην Αθήνα» Λουκία Ματζώρου

*

Κατοχή, Αντίσταση και Απελευθέρωση

ειδικοί διδακτικοί στόχοι

- Τα κύρια γνωρίσματα του καθεστώτος της Κατοχής
- Η εμφάνιση και η ανάπτυξη του ελληνικού κινήματος Αντίστασης
- Ο ρόλος των γυναικών και των νέων στην Αντίσταση
- Δωσιλογισμός και Τάγματα Ασφαλείας
- Οργάνωση της ζωής στην Ελεύθερη Ελλάδα
- Απελευθέρωση και σχηματισμός Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας

Τριπλή κατοχή της Ελλάδας από τις Δυνάμεις του Άξονα (1941-1944)

Η τριπλή Κατοχή

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ
ΚΑΤΟΧΗ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

ΙΤΑΛΙΚΗ
ΚΑΤΟΧΗ

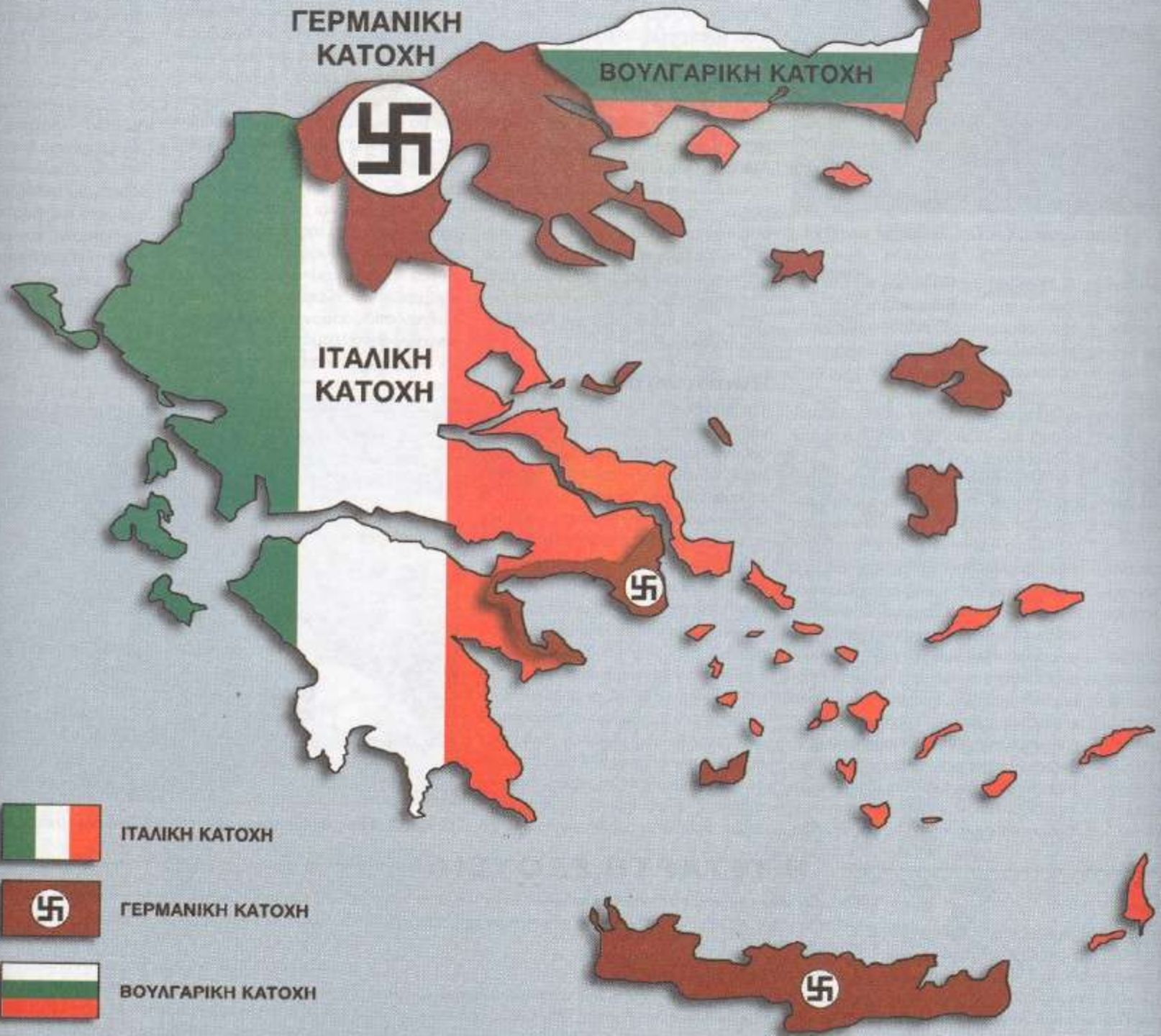
ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

Κύρια γνωρίσματα καθεστώτος Κατοχής

- Απαγόρευση κυκλοφορίας, λογοκρισία, συλλήψεις, βασανιστήρια, εκτελέσεις
- Πολιτική εκβουλγαρισμού στην Α. Μακεδονία και Θράκη
- Μαύρη αγορά, λιμός 1941-1942

Η Κατοχή στον ελληνικό κινηματογράφο

Το ξυπόλυτο τάγμα, 1953:

- <http://www.youtube.com/watch?v=k9mVaP7MGq4>

Οι Γερμανοί ξανάρχονται, 1948:

- <http://www.youtube.com/watch?v=rvE3qqgS0A4>

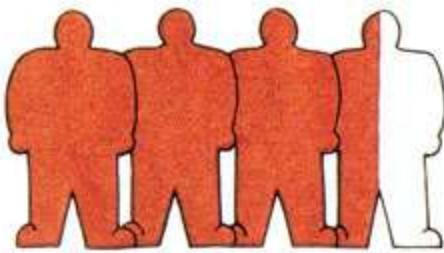
Η ΠΕΙΝΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ 1941-1944

- <http://www.youtube.com/watch?NR=1&v=4Vwl2mdMuw&feature=endscreen>

- ΠΟΛΕΜΟΣ – ΚΑΤΟΧΗ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΠΟΧΗΣ:

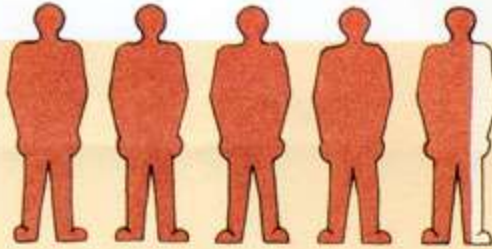
<http://www.youtube.com/watch?v=K-qOkFH0Yos>

ΠΑΝΩ ΑΠΟ 2500 ΘΕΡΜΙΔΕΣ
ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

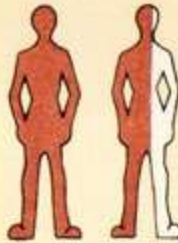
35%

1800 - 2500 ΘΕΡΜΙΔΕΣ
ΜΟΛΙΣ ΕΠΑΡΚΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

47%

1200 - 1800 ΘΕΡΜΙΔΕΣ
ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

16%

600 - 1200 ΘΕΡΜΙΔΕΣ
ΕΝΤΟΝΟΣ ΥΠΟΣΙΤΙΣΜΟΣ

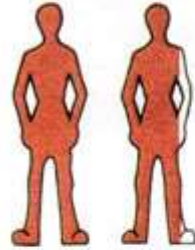

2%

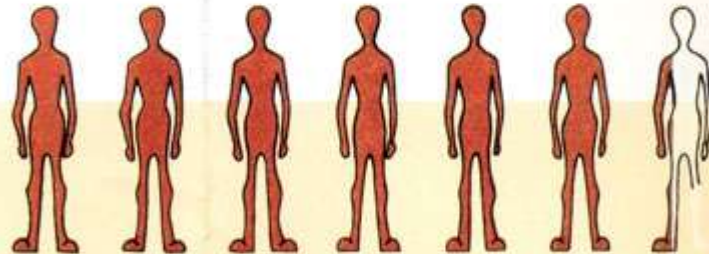
ΜΕΣΟΣ ΘΡΟΣ (ΚΙΤΡΙΝΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ) 2.300 ΘΕΡΜΙΔΕΣ

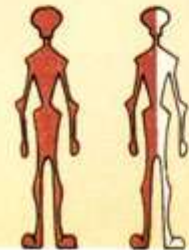
4%

18%

63%

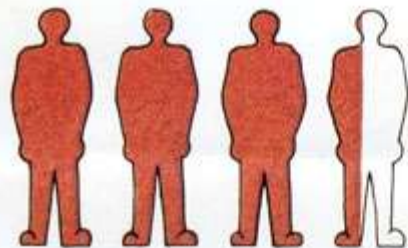
15%

ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ (ΚΥΡΙΑΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ) 930 ΒΕΡΜΙΔΕΣ

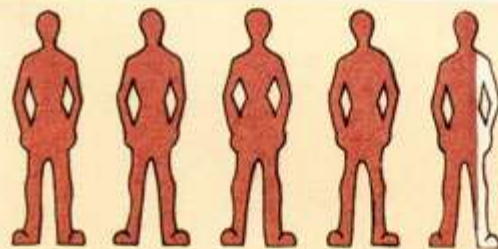
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1941 - ΜΑΡΤΙΟΣ 1942

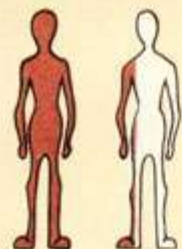
6%

34%

47%

ΜΕΣΟΣ ΘΡΟΣ (ΚΙΤΡΙΝΗ ΕΒΙΦΑΝΕΙΑ) 1.700 ΘΕΡΜΙΔΕΣ

13%

“Παιδιά της πείνας” (Βάλιας Σεμερτζίδης -1942)

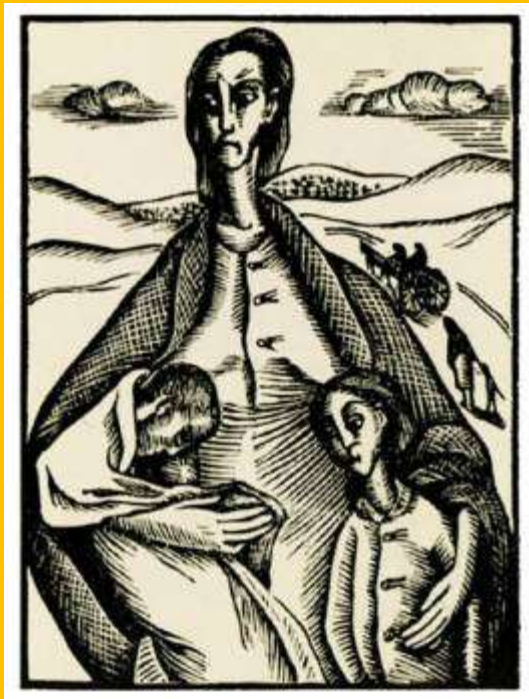
“Η κατοχική πείνα στην Αθήνα» Λουκία Ματζώρου

*

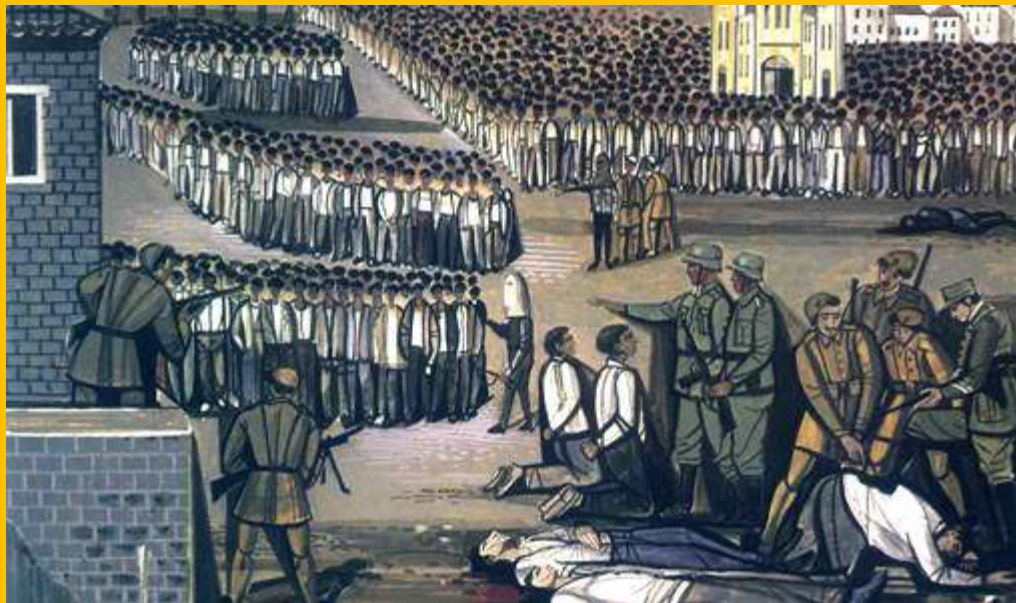
Διονύσιος Σολωμός «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» Σχεδιάσμα Β΄

1

Άκρα του τάφου σιωπή στον κάμπο βασιλεύει·
Λαλεί πουλί, παίρνει σπυρί, κι η μάνα το ζηλεύει.
Τα μάτια η πείνα εμαύρισε· στα μάτια η μάνα μνέει·
Στέκει ο Σουλιώτης ο καλός παράμερα και κλαίει:
«Έρμο τουφέκι σκοτεινό, τι σ' έχω γω στο χέρι;
Οπού συ μου 'γινες βαρύ κι ο Αγαρηνός το ξέρει».

Βάσω Κατράκη

510 × 300 - Χαρακτικό του Τάσσου.

ΤΑΣΣΟΥ, "Εκτελέσεις την Πρωτομαγιά" (Απ' το παράνομο λεύκωμα της Κατοχής)

560 × 315 - **χαρτακι** από την εκτέλεση των 200 την στην Καισαριανή

Καλάβρυτα 1943, Χαρακτικό από παράνομο λεύκωμα της Κατοχής.

WHAT THE GERMANS DID TO GREECE

The Greek woman in the photograph above is one of the many who have suffered the fate of the Greek women who were taken to Germany during the war. She is one of the many who have been taken to Germany during the war. She is one of the many who have been taken to Germany during the war. She is one of the many who have been taken to Germany during the war.

The Greek woman in the photograph above is one of the many who have suffered the fate of the Greek women who were taken to Germany during the war. She is one of the many who have been taken to Germany during the war. She is one of the many who have been taken to Germany during the war. She is one of the many who have been taken to Germany during the war.

The Greek woman in the photograph above is one of the many who have suffered the fate of the Greek women who were taken to Germany during the war. She is one of the many who have been taken to Germany during the war. She is one of the many who have been taken to Germany during the war. She is one of the many who have been taken to Germany during the war.

LIFE

5000

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

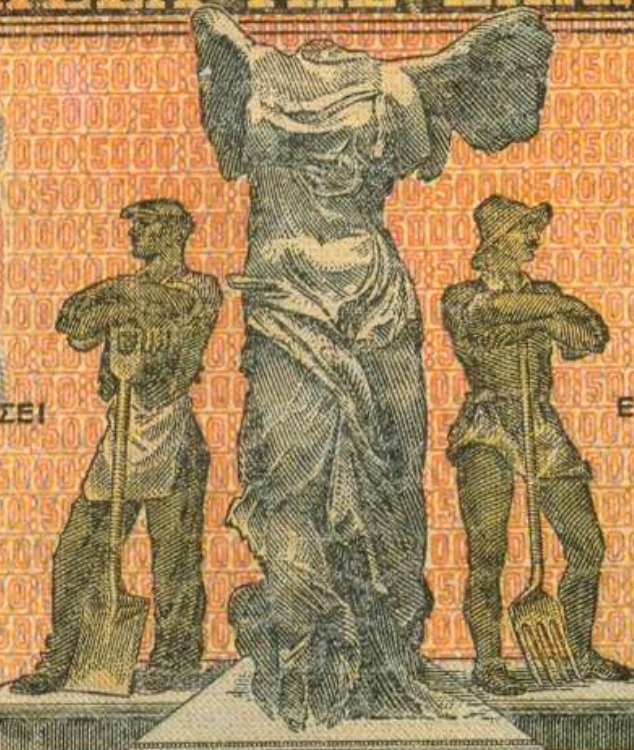
5000

Β'

ΔΡΑΧΜΑΙ
ΠΕΝΤΕ
ΧΙΛΙΑΔΕΣ

ΠΛΗΡΩΤΕΑΙ ΕΠΙ ΤΗ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙ
Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

Α. Κλαύριου

ΒΑ 118854 Β'

ΔΡΑΧΜΑΙ
ΠΕΝΤΕ
ΧΙΛΙΑΔΕΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ 20^η ΙΟΥΝΙΟΥ 1942
ΟΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ

Νομάρχης *Πρωτεύων*

5000

5000

5000

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

5000

5000

5000

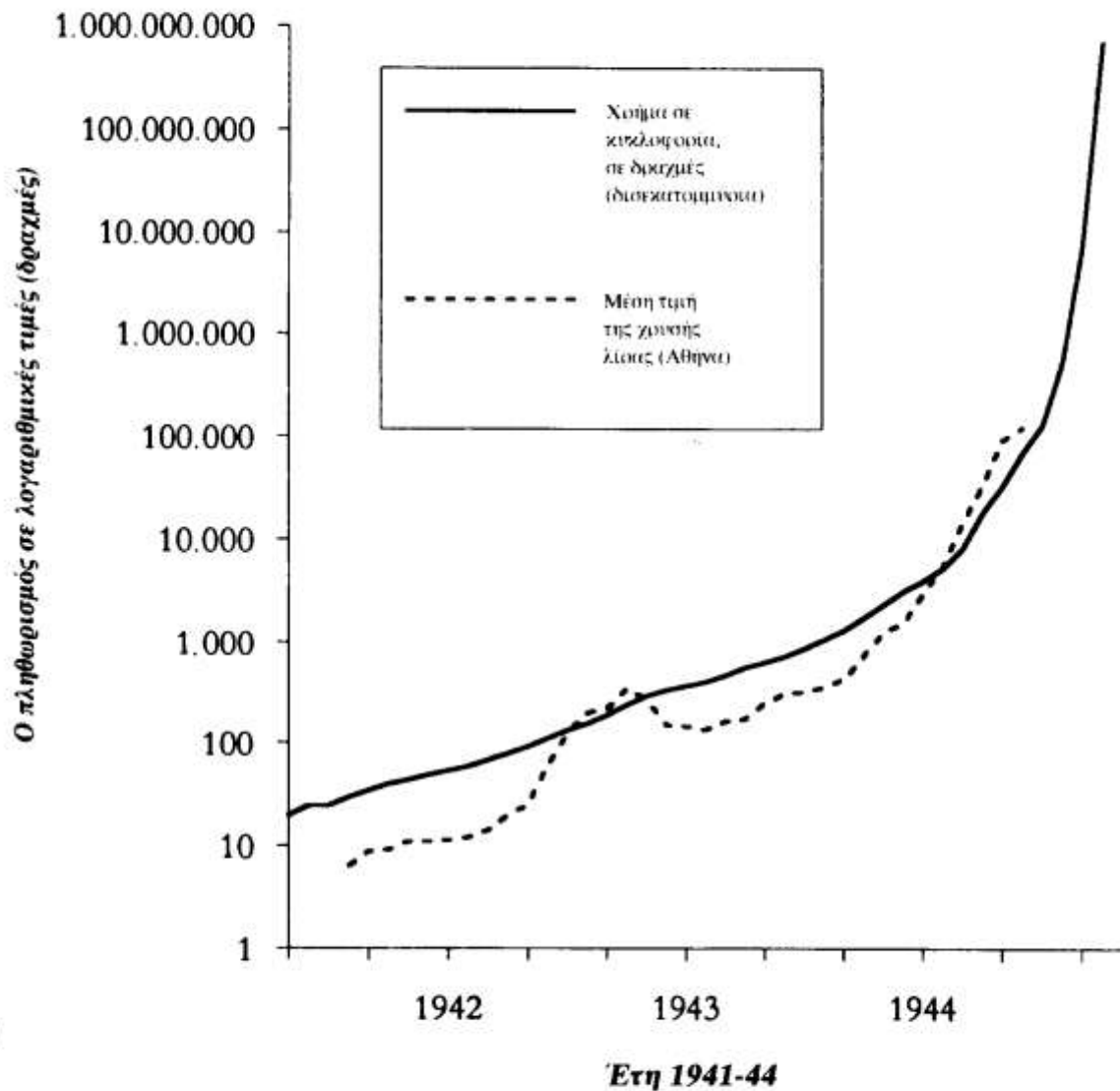
5000

5000

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ο πληθωρισμός στην κατεχόμενη Ελλάδα

Πηγή: Δ. Μαγκριώτης, *Θυσίαι της Ελλάδος και εγκλήματα κατοχής κατά τα έτη 1941-44* (Αθήνα, γ.χ.), σ. 35.

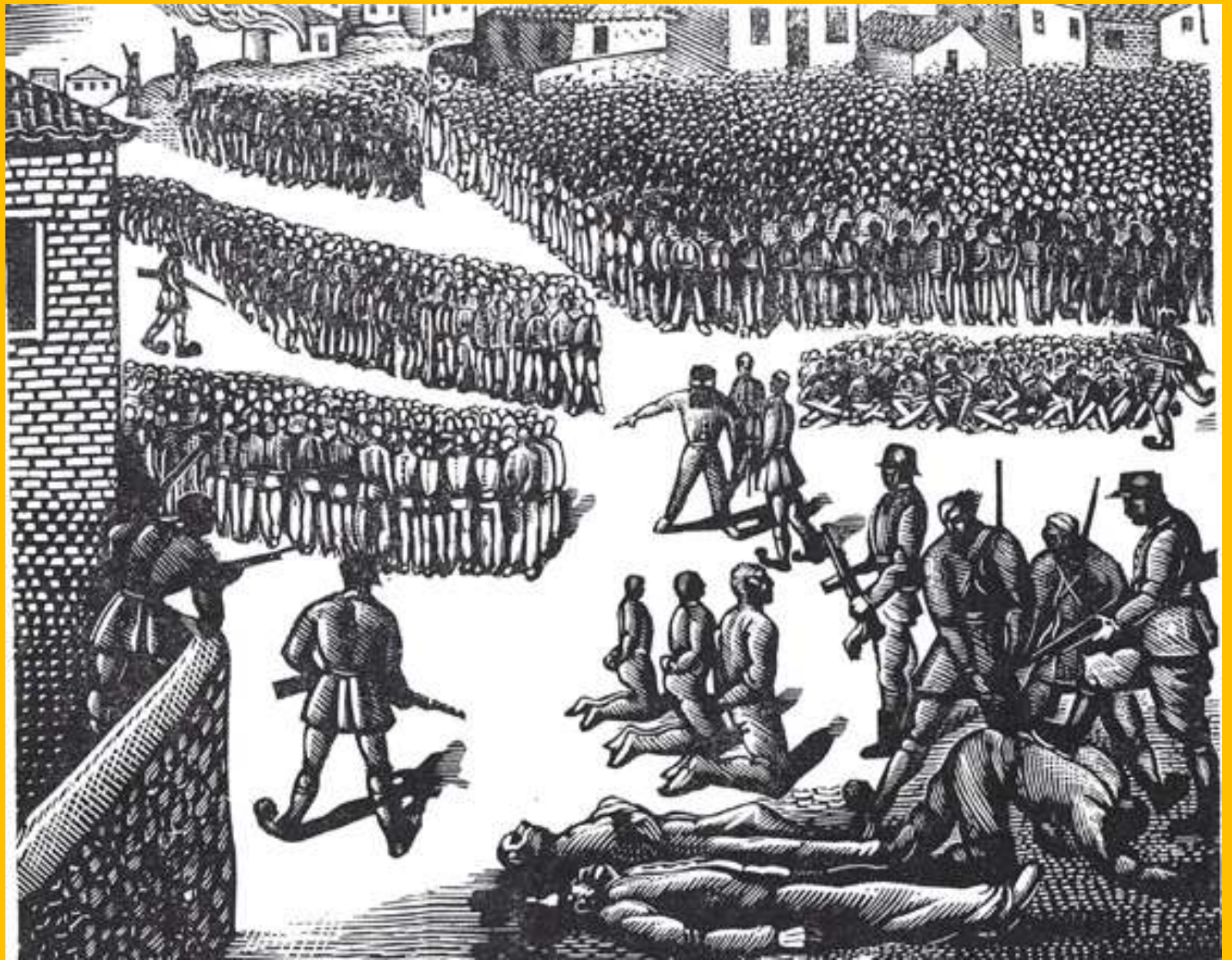
Τάγματα ασφαλείας και κουκουλοφόροι
προδότες σε καθημερινή δουλειά.

Πρωτομαγιά 1944. Η εκτέλεση των 200 πατριωτών στο σκοπευτήριο της Καισαριανής

Μπλόκο της Δραπετσώνας και όμηροι των Ταγμάτων Ασφαλείας για τα Γερμανικά στρατόπεδα .

"Μπλόκο στην Κοκκινιά ". (Από το παράνομο λεύκωμα της Κατοχής)

Ίδρυση αντιστασιακών οργανώσεων - Η Αντίσταση στις Πόλεις

- 30 Μαΐου 1941 : υποστολή σημαίας των Ναζί από την Ακρόπολη (Σάντας – Γλέζος)
- Συνθήματα στους τοίχους
- Απεργία: Απρίλιος 1942 (αποτέλεσμα: κάποιες παροχές)
- Απεργία: Ιανουάριος 1943 (ματαίωση πολιτικής επιστράτευσης για αποστολή εργατών στη Γερμανία)
- Κηδεία Κωστή Παλαμά (Φεβρουάριος 1943): ογκώδες συλλαλητήριο κατά των κατακτητών
- Συμμετοχή της νεολαίας [**Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων**]

Κηδεία Κωστή Παλαμά

28 Φεβρουαρίου 1943

Άγγελος Σικελιανός

- Ηχήστε οι σάλπιγγες...
Καμπάνες βροντερές,
δονήστε σύγκορμη τη χώρα
πέρα ως πέρα...
Βογκήστε τύμπανα
πολέμου... Οι φοβερές
σημαίες, ξεδιπλωθείτε στον
αέρα !

Σ' αυτό το φέρετρο ακουμπά
η Ελλάδα!

Λουκιανού Κηλαηδόνη,

Ο Μικρός Ήρωας

<http://www.youtube.com/watch?v=kUdenTeGn9Q>

Ο Μικρός Ήρωας ήταν εβδομαδιαίο ανάγνωσμα που συνέγραψε ο Στέλιος Ανεμοδουράς και διάνθισε με σκίτσα του ο Βύρων Απτόσογλου για μία ολόκληρη 16ετία, από το 1953 έως το 1968 όταν και διακόπηκε για λόγους που είχαν άμεση σχέση με την επιβολή λογοκρισίας που εφάρμοσε το τότε δικτατορικό καθεστώς.

Πρόκειται για τις περιπέτειες τριών ηρωϊκών Ελληνόπουλων (του Γιώργου Θαλάσση, της Κατερίνας και του "Σπίθα") κατά τη διάρκεια της κατοχής και του αγώνα τους απέναντι σε Γερμανούς, Ιταλούς και Βούλγαρους φασίστες.

Ο Στέλιος Ανεμοδουράς (1917 - 2000) ήταν δημοσιογράφος, εκδότης και συγγραφέας του ιστορικού αναγνώσματος Ο Μικρός Ήρωας. Με το έντονο αφηγηματικό του ύφος σφράγισε μια μεγάλη περίοδο της Ελληνικής ιστορίας, τα δύσκολα δηλαδή χρόνια που ακολούθησαν τις περιπέτειες του πολέμου, της κατοχής και της εμφύλιας σύρραξης.

ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ 1: "ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΣΚΛΑΒΟΣ" σελ. 1-2

Οι πρώτες παράγραφοι του αναγνώσματος, που δίνουν το στίγμα της εποχής.

" Είναι νύχτα. Μια ξάστερη γλυκιά ανοιξιάτικη νύχτα. Χιλιάδες ασημένια άστρα τρεμοπαίζουν γλυκά πάνω από την κοιμισμένη Αθήνα, σαν να προκαλούν τους κατοίκους της να βγουν έξω και να χαρούν την ομορφιά της νύχτας.

Μα οι κάτοικοι της Αθήνας δεν βγαίνουν από τα σπίτια τους. Ξέρουν ότι μέσα στη γλυκιά νύχτα παραμονεύει ο θάνατος!

Δεν είναι ελεύθεροι! Είναι σκλάβοι που στενάζουν κάτω από τη μπότα του σκληρού Γερμανού και το μαστίγιο του νικημένου Ιταλού!

Είναι κλεισμένοι στα σπίτια τους και περιμένουν. Περιμένουν με αγωνία μήπως ακούσουν το χτύπημα του θανάτου, το χτύπημα των Γερμανών στην πόρτα τους!

Και περιμένουν με λαχτάρα τη Μεγάλη Στιγμή όταν πίσω από τα μαύρα σύννεφα της σκλαβιάς θα ξεπηδήσει ο ήλιος της Ελευθερίας!"

Χαρακτικό της Βάσως Κατράκη
από παράνομο έντυπο του ΕΑΜ

Ηλίας
Φέρτης: λάδι

543 x 358 - **Χαρακτικό** του
Γιάννη Στεφανίδη, από
παράνομο έντυπο του ΕΑΜ

Κώστας Γραμματόπουλος: ΕΛΑΣ, χαρακτηριστικό

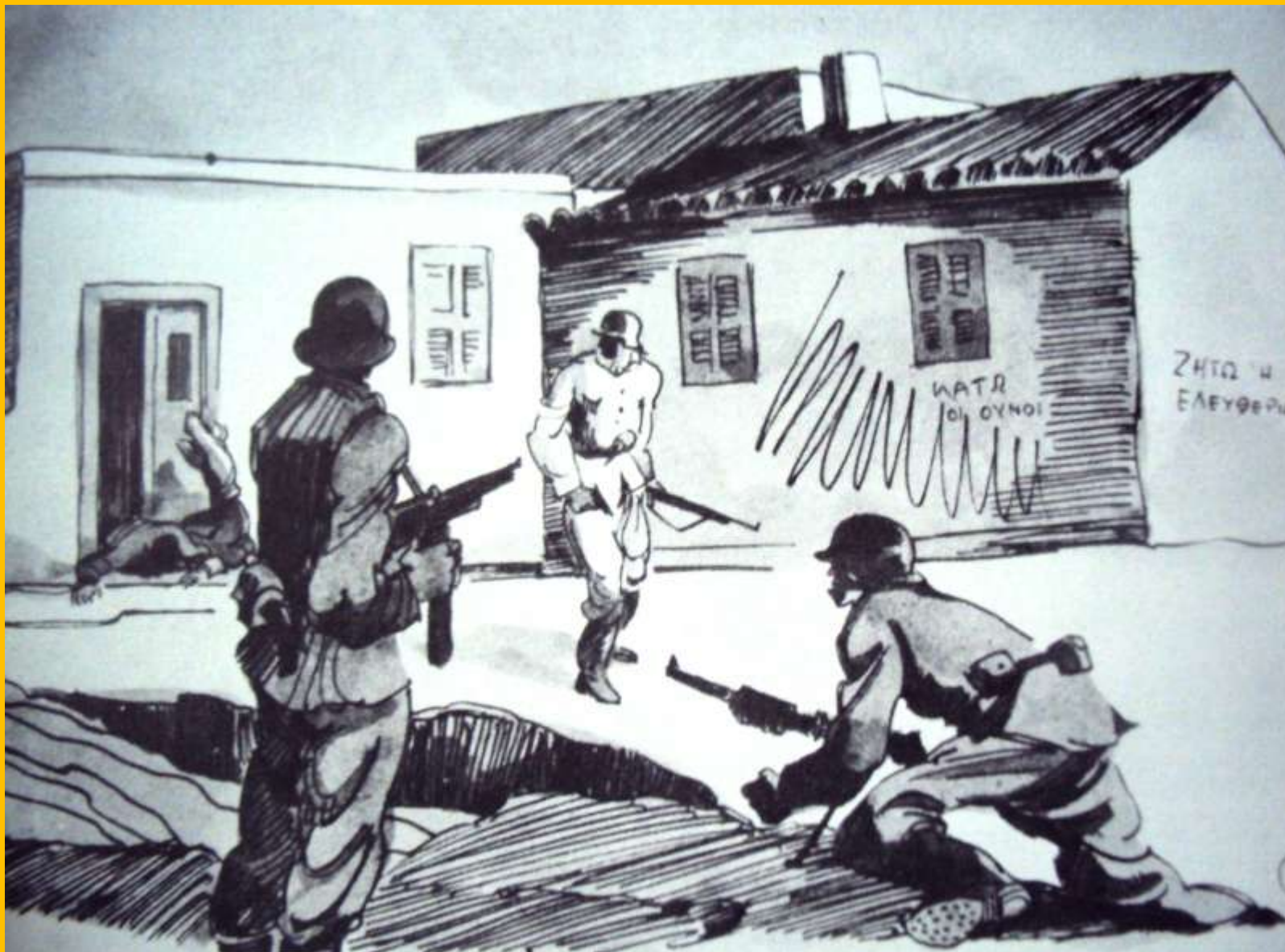
Από παράνομο έντυπο της
εθνικής αλληλεγγύης του
ΕΑΜ

Από παράνομο έντυπο της εθνικής
αλληλεγγύης του ΕΑΜ

Ηλίας Φέρτης: ΕΛΑΝ, τέμπερα

Φωκίων Δημητριάδης: Σχέδιο από την κατοχή, μελάνι

Γιάννης Στεφανίδης: Λινόλεουμ από παράνομο έντυπο του ΕΑΜ

Γιάννης Στεφανίδης: Χαρακτικό από παράνομο έντυπο του ΕΑΜ το 1942

Χρίστος Δαγκλής:
Λόρδος Βύρων,
ξυλογραφία του 1942,
από παράνομο έντυπο
του ΕΑΜ

Ασαντούρ Μπαχαριάν:
Ρήγας , προσχέδιο για
πανώ του ΕΑΜ για την 25η
Μαρτίου

Η Ελεύθερη Ελλάδα

Η οργάνωση της ζωής στην Ελεύθερη Ελλάδα

Η Κυβέρνηση του βουνού: Πολιτική Επιτροπή
Εθνικής Απελευθέρωσης

Λαϊκό δικαστήριο

Ίσα δικαιώματα και οι γυναίκες.

Από το λεύκωμα του Σπ. Μελετζή, *Με τους αντάρτες στα βουνά*, Αθήνα 1996, εικ. 101.

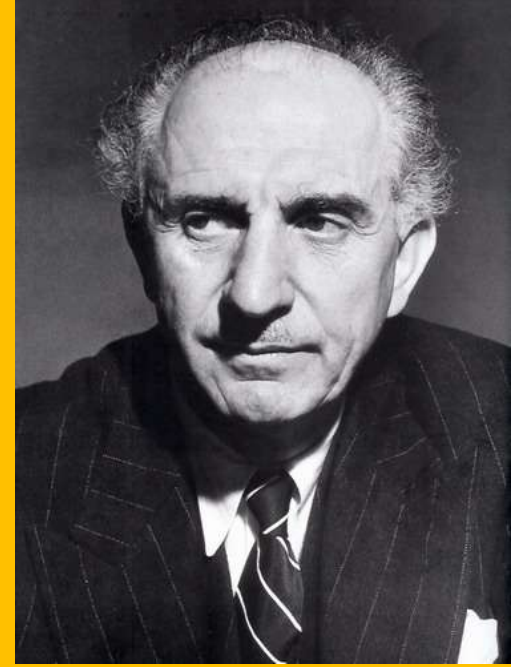
© Σπύρος Μελετζής.

Η απελευθέρωση

Η απελευθέρωση της Αθήνας.

1881

24 Μαΐου
Συμβαση της Κων/πολης:
Παραχωρείται στην
Ελλάδα η Θεσσαλία
και τμήμα της Ηπείρου
(Ν. Άρτας).

1920

1947

10 Φεβρ.
Συνθήκη των Παρισίων:
Η Ιταλία παραχωρεί
τα Δωδεκάνησα
στην Ελλάδα.

Τα σημερινά σύνορα
απεικονίζονται σκουρόχρωμα.

Τράπεζα ερωτήσεων στην Ιστορία Γ΄ Γυμνασίου

<http://e-didaskalia.blogspot.gr/2012/09/19.html>